

SUMARI

1. [EDITORIAL](#) : Els trastorns mentals greus a la Infància
2. [NOTÍCIES](#) : Seminaris, Web, Difusió...
3. [PROPERES CITES](#): 2008
4. [MATERIALS](#): Paraules de Cloenda V *Jornada Interxarxes*

V Jornada Interxarxes: "Infants i adolescents immigrants: temps i valors". Barcelona, 16.11.2008. Sala d'actes Biblioteca El Carmel-Juan Marsé

EDITORIAL

Els trastorns mentals greus a la Infància

Al llarg del Seminari d'Actualització de Serveis, que des de bon començament, venim realitzant al projecte Interxarxes, hem tingut l'oportunitat de conèixer de prop la realitat dels centres d'educació especial. Hem conegut la realitat dels infants amb trastorns mental greus que son atesos des de la vessant educativa i clínica, amb una perspectiva terapèutica global que inclou també la xarxa sociofamiliar d'aquests nens.

Hem pres consciència també de la seva invisibilitat social i de la precarietat en la que treballen aquests centres, amb professionals ben preparats i motivats però no sempre prou acompanyats per la resta de serveis, administració i comunitat.

Els nous plans sanitaris i educatius comportaran canvis en aquesta situació, canvis que desitgem millorin la situació actual i contribueixin a que aquesta infància amb greus dificultats tingui també les seves oportunitats.

Des del Comitè Tècnic hem volgut dedicar el proper Seminari del 23 de maig a fer-nos ressò d'aquesta problemàtica i abordar-la amb la perspectiva interdisciplinària que ens pertoca. Volem mostrar també les iniciatives que s'estan duent a terme des del nostre districte, tant dins de l'àmbit clínic com des de la comunitat educativa.

D'altra banda el projecte continua la seva tasca de assegurar la conversa permanent dels professionals al voltant de la realitat de la infància i família al nostre districte. Tant pel que fa a l'atenció dels casos, com el treball amb pares i joves i la pròpia formació dels professionals que en formen part. La resposta amplia i participativa que han tingut les recents Jornades (170) i la darrera sessió plenària (74) ens confirmen el desig de treballar cooperativament i millorar en tot allò que cal.

Comitè Tècnic

NOTÍCIES

V Jornada Interxarxes: "Infants i adolescents immigrants: temps i valors"

El 16 de novembre es va celebrar la V Jornada Interxarxes amb el títol Infants i adolescents immigrants: temps i valors a la Biblioteca el Carmel. Hi van assistir 152 professionals, bona part pertanyent a serveis i entitats del districte d'Horta-Guinardó. També hi participaren professionals d'altres territoris (Sants, Sarrià - Sant Gervasi, Ciutat Vella, Eixample, Sant Andreu,...).

L'acte d'inauguració va estar presidit per la regidora del Districte la Sra. **Elsa Blasco** i van intervenir-hi els membres del **Consell Assessor** del projecte: **Anna Carol Pérez Segarra** (Consorti Sanitari de Barcelona), **Esther Jordà** (Conselleria de Salut. Generalitat de Catalunya), **Marta Comas** (Consorti d'Educació de Barcelona) i **Sílvia Navarro Pedreño**. (Serveis d'Acció Social. Ajuntament de Barcelona). **Assumpció Pujol** (Diputació de Barcelona) i **Xavier Lalueza** (Conselleria d'Acció Social i Ciutadania) van excusar la seva absència per motius d'agenda. Tots van destacar la implicació del seu departament, la importància de la continuïtat del projecte i la sensibilitat dels professionals a l'hora de triar els temes de debat.

A continuació, **Claudia Pedone**, geògrafa social i col·laboradora del CIIMU va fer una conferència brillant sobre les famílies immigrants i la seva realitat. A partir del concepte de transnacionalitat va assenyalar la necessitat de tenir en compte, per fer l'anàlisi d'aquestes situacions, la doble pertinença a dos països: el d'origen i el d'acollida. Allò que veiem al nostre país no és aliè a l'altra escena, sempre activa i present: la situació de la família (avis, fills, tiets, marit,..) amb la qual es continua comunicant, negociant i també discutint. A més, també va destacar la progressiva feminització de la immigració, sobretot la llatinoamericana. El debat posterior, amb moltes intervencions dels assistents, va donar fe de l'alt interès que suscità la conferència.

Després de la pausa vam iniciar la taula rodona amb el tema *Infants i adolescents immigrants: al districte d'Horta-Guinardó: reagrupaments, acollida i convivència* amb la participació de diversos professionals del Pla de Ciutadania (**Lourdes Aramburu** i **Gloria Rendon**), de la comunitat educativa (**Rosa M. Vergés** i **Mireia Borràs**), dels serveis d'atenció social i educativa (**Dani de Juan** de la Fundació ADSIS i **Dolors Arbonés** de Càritas), de professionals de la psicologia (**Clara Linares** i **Lídia Ramírez**) i dels Mossos de Esquadra (**Elisa Pérez**). Posteriorment, es va iniciar un debat amb els assistents i els convidats de la Fila O sobre els temes centrals: criteris d'intervenció professional, funció dels grups juvenils i valors compartits (educació, salut).

Finalment, la cloenda va ser a càrrec de **Susanna Descals** (Dra. del CSS "Guinardó" i membre del Comitè tècnic) i de **Assumpta Soler** (Cap SP del Districte d'Horta-Guinardó), les quals van agrair als organitzadors, als ponents i als assistents la seva participació i van destacar el paper decisiu del Districte i dels serveis socials, juntament amb la resta de serveis i entitats, en la sostenibilitat i continuïtat del projecte.

El fet de resumir els continguts de la Jornada seria agosarat, però sí que podem assenyalar alguns elements que ens poden servir com a ensenyances.

D'una banda, vam adonar-nos de la necessitat de desmuntar el tòpic de la immigració com a explicació preconcebuda de qualsevol conducta i/o actitud d'aquestes famílies i dels seus membres. Ni el fet de deixar els fills moltes hores sols a casa, ni l'ús compartit dels pisos, ni els

canvis freqüents d'habitatge són trets "culturals" d'aquestes famílies. Mes aviat, es tracta de respostes a condicionaments socials, laborals i econòmiques, sovint molt precaris.

I d'altra, vam veure la importància que té el fet de treballar amb aquestes famílies a partir del respecte. Respecte entès com a clau de la convivència. Respectar les seves dificultats vol dir cercar l'empatia i l'afecte davant situacions molt vulnerables. Sobretot, pel que fa als nens i als adolescents que es veuen obligat a canviar de lloc (primer del seu país i després del seu lloc d'arribada), d'escola, d'amics... Un dels fets més preocupant es el sentiment d'estranyesa que experimenten molts d'aquests menors quan es retroben amb una mare o un pare que fa temps que no veuen. A més a més, es possible que els seus pares tinguin una altra família aquí (nova parella, nous fills). Això té conseqüències psíquiques i relacionals molt importants.

Aquestes discontinuïtats afecten greument la constitució de la seva subjectivitat, la gènesi de les seves defenses psíquiques. Els professionals tenim el repte de no contribuir al manteniment d'aquesta situació i ho podem fer assegurant la continuïtat de l'atenció i del seguiment d'aquests col·lectius.

Un altre tema interès va ser la nominació que fem dels grups de joves llatins. Cal diferenciar el terme bandes (d'aplicació estricta a l'associació de malfactors) del terme grups de joves que designa qualsevol agrupament amb finalitats lúdiques, culturals o socials. Aquest ús del llenguatge és imprescindible per evitar efectes de segregació.

Una V Jornada que ha estat, doncs, una oportunitat excel·lent per establir nous vincles amb altres projectes, com ara **Nous Veïns i Veïnes** i que esperem que tinguin continuïtat en altres activitats.

Seminari d'Anàlisi de casos : *Patologia mental i família*

El passat 25 de gener es va celebrar la reunió plenària amb una nombrosa participació (74 assistents) i la presentació d'un cas de la zona Carmel a càrrec de **Maria Cano** (EAIA) i **Sara Jané** (Caritas) i amb la participació dels altres serveis presents al cas (Escola Rel, EAP, CRAE). Va ser moderada per **Ramon Almirall** (EAP Horta-Guinardó). El debat va girar entorn a l'articulació entre patologia mental i família. La participació del convidat, **Francesc Vilà**, va permetre situar la importància de la família com a element de constitució de les defenses psíquiques del subjecte, com a element clau en l'establiment de la salut mental. Un altre tema de debat va estar les estratègies de coordinació en casos on hi ha una problemàtica mental rellevant i on, a més a més, hi ha discontinuïtat en la presència dels professionals que intervenen, alguns d'ells situats fora del districte. Vilà va esmentar el document **Plan de Acció en Salut Mental Helsinki** [consultable online en: <http://www.aen.es/web/docs/Helsinki05.pdf>] com a referència per pensar el treball en xarxa i la seva implementació a tot l'àmbit de la xarxa de salut. El cas era paradigmàtic també de la necessitat d'assegurar la coordinació al si mateix de l'equip del cas com a garantia de la continuïtat de la cura, veritable objectiu de la nostra intervenció.

Seminari d'Actualització de Serveis: Fundació Tres Turons: Intervenció amb joves

A la plenària de gener vam comptar amb la presència de l'equip de la Fundació tres Turons responsable del Programa d'Intervenció amb Joves. **Judith Climent** (psicòloga y coordinadora), **Lluís Pérez** (Director) y **Maribel Spa** (T treballadora Social) ens van fer una presentació amplia del seu programa adreçat a joves de 16 a 25 anys amb trastorns mentals. Es tracta d'una iniciativa que abasta tota la ciutat i àrea metropolitana però amb preferència pels residents als districtes d'Horta-Guinardó i Nou Barris. Els seus objectius específics se centren en la formació i inserció laboral d'aquest joves. Per aconseguir-los desenvolupen un seguit d'activitats (tallers, sortides, treball familiar, tutories) sempre amb la voluntat d'ajustar el programa a les necessitats de cada persona. Des de la seva posta en marxa l'any passat ja han atès 22 joves i l'experiència de la Fundació tres Turons en el treball de rehabilitació social amb persones amb trastorns mentals es un bon aval pel futur d'aquesta iniciativa que va ser molt apreciada pels assistents. El programa te la seva seu a l'Avinguda Príncep d'Astúries 56-58, 6e 1ª (08012 Barcelona) i les seves dades de contacte son: 93.2158325 i itinere@elstresturons.org

Taller de pares als Centre de Serveis Socials "Carmel"

El passat 18 d'octubre es va engegar la tercera edició del Taller de pares amb fills adolescents del Projecto Interxarxes, conduït per **Lidia Ramírez** (psicòloga CSS Carmel) i **Ramon Almirall** (psicopedagog EAP Horta-Guinardo). Finalitzat el 29 de novembre va comptar amb la participació de 6 famílies (de 11 proposades inicialment) per l' EAP Horta-Guinardo, pel CSS Vall Hebron, pel CSS Horta i pel CSS Carmel.

De la valoració final dels responsables destaquem alguns efectes produïts:

"El taller produce en algunas madres "pequeños cambios" que mejoran la relación con ellos y sobre todo se abre para ellas la posibilidad de "mantenerse esperanzadas" respecto de que el diálogo, la conversación y la propia reflexión de los padres, abren la posibilidad a que las relaciones fluyan y a no detenerse frente a sus avatares

Algunos padres han encontrado una orientación en el taller al darse cuenta de que no se interesaban demasiado por escuchar lo que sus hijos les contaban, no habían sentido "curiosidad por los detalles de su vida", como una "forma de mostrarles que son importantes para sus padres", descubren en el Taller que hay en los hijos algo "interesante y no sólo censurable".

Hay una madre que explica cómo su hijo está muy interesado en el trabajo que su madre viene a hacer al Taller y formula su deseo de participar en un grupo para los hijos.

Si tuviéramos que poner un título a este taller, tomaríamos las palabras de una madre: "hoy en día, prohibir por prohibir, no sirve". Creemos que es un buen título para situar, por un lado, lo

que tiene el taller de exclusivo, de particular porque está hecho de las experiencias de unos padres concretos, y por otro lado, lo que refleja de la época en la que vivimos y que los padres encuentran cuando se dan cuenta de que con lo que sus propios padres les enseñaron, con lo que de la educación les transmitieron, no es suficiente. Ellos como padres que son ahora, y como habitantes de una nueva época, tienen que inventar con los elementos de que disponen, en ese encuentro único e inédito, entre ellos y sus hijos.

Consideramos que los talleres de padres representan una oportunidad para que los padres sigan haciéndose cargo de la ayuda que sus hijos les reclaman, y participando de esta forma en lo que podríamos llamar un Plan Educativo amplio en el que no sólo se comprometieran los padres y los educadores, sino también los adultos, por lo consideramos que un Pla de Millora debe reservar un lugar a esta forma de trabajo con los padres."

Difusió : Jornades, Grups de Treball, Articles

Jornades CIIMU: Famílies que eduquen . Els passats 12 i 13 de desembre vam participar a les **Jornades del Festival de la Infància "Famílies que eduquen"** organitzades pel **CIIMU** (Institut d'Infància i Món Urbà de Barcelona) al Palau de Congressos. Va ser l'ocasió de debatre la relació família-escola i pensar en les noves formes de vincle amb les famílies i els adolescents. A la web del CIIMU podeu trobar els textos presentats pels diferents ponents: http://www.ciimu.org/uploads/20080107/Revista_FamA_lies_que_Eduquen_completa.pdf

Comissió d'experts "Escola Inclusiva". El proper 13 de febrer es posa en marxa la **Comissió d'experts**, al si del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, encarregada de debatre les "Bases per al Pla d'acció (2007-2010) per a avançar en l'educació inclusiva de l'alumnat amb barreres greus per a l'aprenentatge i per a la participació". La invitació, feta al projecte, respon a la voluntat dels responsables de compartir la definició d'aquest Pla amb un conjunt ampli de professionals de la xarxa (universitat, salut, atenció social,..) a més a més de la pròpia comunitat educativa.

Article revista Àmbits. Dins del proper numero de la revista **Àmbits de Psicopedagogia** s'inclourà un article titulat: "**INTERXARXES**: una experiència de treball en xarxa al dte. d'Horta-Guinardó", signat per **Teresa Abril** (EAP Horta Guinardó. Membre del Comitè Tècnic d'Interxarxes) i **José Ramón Ubieto** (Coordinador del projecte Interxarxes) que reflexiona sobre el projecte i la seva articulació amb la comunitat educativa. <http://www.pangea.org/ambits/>

PROPERES CITES

- **Plenària**

11 d'abril de 2008 a les 9.30h

Centre Cívic Guinardó

- **Seminari: *Els trastorns mentals greus a la Infància: prevenció i tractament***

23 de maig de 2008 de les 9.30-14:30h

Biblioteca Carmel-Juan Marsé

MATERIALS

Paraules de cloenda V Jornada Interxarxes*

Susanna Descals.

Dra. CSS Guinardó i membre Comitè Tècnic projecte Interxarxes

Vull compartir amb tots els assistents en aquesta V jornada d'Interxarxes que quan per primer cop ens vam reunir els membres del Comitè tècnic per començar a pensar i proposar el contingut d'aquesta V jornada gairebé tots els membres del Comitè que representen els serveis socials d'atenció primària, EAP, EAIA, CMISJ, SALUT vam coincidir que un dels temes que podrien proposar i compartir amb els professionals era l'atenció de les famílies novingudes als serveis d'infància i adolescència del Districte.

El fet migratori és un fenomen complex i multidimensional que incideixen el tot el sistema de l'individu : individual, familiar, escolars, laborals, de lleure, de relacions socials, tec...

Possiblement un dels fenòmens socials , econòmics i polítics que cobra especial interès durant el segle XX i ja inicis del segle XXI són les migracions internacionals. La immigració actual seria una de les expressions més visibles de les desigualtats mundials i de la globalització.

Des de ben bé l'any 2000, s'ha fet palès l'impacte de la migració estrangera en la dinàmica social de la nostra ciutat i també del nostre Districte, fent emergir de forma molt ràpida una realitat multicultural nova derivada de la heterogeneïtat i la diversitat d'origen de les persones immigrades.

L'impacte és numèric , però el mateix temps l'impacte és heterogeni en els diferents d'origens (en el nostre Districte majoritàriament els de procedència sud-americana), procedències i cicles vitals individuals i familiars(no tots els membres de la família segueixen el mateix camí); En una Europa ja profundament heterogènia, no hi ha dubte que els nous fluxos migratoris internacionals han contribuït a la pluriculturalitat i el cosmopolitisme. La resposta política a aquesta realitat es diversa segons els països des de polítiques multiculturalistes a polítiques assimilacionistes. **Serem capaços d'aconseguir un model de convivència que faciliti el manteniment de les identitats i costums diversos en un marc conjunt d'acomodació, on es proporcionaria la població migrada els mateixos drets civils i les mateixes oportunitats soioeconòmiques que la majoria?**; tot això es complica amb una legislació espanyola sobre immigració molt recent i en el disseny d'una política d'immigració integral .

Catalunya té competències en polítiques d'immigració (des dels Plans Interdepartamentals del 1993-2000 i 2001-2004 fins el Pla de Ciutadania i Immigració del 2005-2008) possiblement en aquests moments inicials prou centrat majoritàriament en el **coneixement de la llengua i l'educació , així com en la formació dels professionals i la participació social i cultural** entre d'altres, suposant que en aquests moments la “ integració “ pot recaure més en la població immigrada que en la societat civil (en termes unidireccionals).

Potser s'hauria de revisar en models , més d'acomodació que també suposaria canvis en la societat d'acollida (polítiques de gestió del canvi centrada en processos d'interacció dels que arriben dels que hi son, dels de fora dels de dins: s'ha de mirar cap una interacció. I definir quines són les zones de conflicte ; qualsevol conflicte s'ha de percebre com un indicador de procés de canvi al que no s'ha de donar l'esquena i aprofitar-los com a principals generadors de socialització ; és una oportunitat per la societat i pels serveis , la qüestió seria COM ES GESTIONA AQUEST CANVI SOCIAL CULTURAL ?

Només per concloure només agrair als companys que han volgut compartir amb vosaltres les iniciatives que s'estan fent des de diferents serveis i programes i de ben segur que molts dels serveis avui presents porten o han portat o portaran altres experiències ,iniciatives amb individus, famílies i grups.

*Al·locució en l'acte de cloenda de la V Jornada Interxarxes. Barcelona, 26 d'octubre de 2007.